

Sivistys nousee yhteisöistä -podcastin jakso 4

Keskustelijat: **Tarja Ketola**, pääsihteeri, Suomen Luonnonsuojelun Säätiön (Puhuja 1)
Severi Hämäri, puheenjohtaja, Kriittinen Korkeakoulu (Puhuja 2)
Tia Yliskylä, SivisNYT-toimittaja (Haastattelija 1)

Tekstiversio

[alkumusiikki 00:00:03] *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcast.

Haastattelija 1 [00:00:14]: Tervetuloa kuuntelemaan *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastia. Tämän jakson teemana on sivistynyt yhteisö ja tulevaisuuden kansalaisvaikuttaminen. Tästä aiheesta ovat keskustelemassa luonnonsuojelun Säätiön pääsihteeri **Tarja Ketola** ja kriittisen korkeakoulun puheenjohtaja ja puhetaidon opettaja **Severi Hämäri**. Tervetuloa!

Puhuja 1 [00:00:40]: Kiitos.

Puhuja 2 [00:00:40]: Kiitos.

Haastattelija 1 [00:00:42]: Ja minä olen tämän podcastin toimittaja, **Tia Yliskylä**. Näitä kaikkia Sivistys nousee yhteisöistä -podcastin jaksoja yhdistää aivan saman niminen julkaisu, nimittäin opintokeskus Sivis julkaisi toukokuussa artikkelikokoelman, jossa kahdeksan kirjoittajaa ottaa kantaa sivistymiseen. Tässä oli yhteensä neljä erilaista näkökylmää, ja ne ovat yhteisö, oppiminen, kestävyys ja tulevaisuuden kansalaisvaikuttaminen. Severi Hämäri, sinä kirjoitat tässä julkaisussa järjestöjen roolissa sivistyneinä yhteisöinä. Mitä sivistynyt yhteisö oikeastaan tarkoittaa, eli mistä tässä on kysymys?

Puhuja 2 [00:01:32]: Sivistynyt yhteisö kantaa vastuun omista jäsenistään ja omasta ympäristöstään, eli sivistys palautuu siihen, mitä Snellman aikoinaan sanoi: sivistys on ajassamme olevien ongelmien ratkaisemista. Se on vastuullisuutta, yhteisöllisyyttä, sitä kokonaisvaltaista kykyä käydä keskusteluun, jossa selvitetään yhteisön ympärillä olevia ongelmia, joihin pystytään tarttumaan ja vaikuttamaan, ja joihin on tärkeää juuri tässä ajassa vaikuttaa.

Haastattelija 1 [00:02:18]: Kuulostaa järkevältä. Sinä, Severi Hämäri, kirjoitat tässä Sivistys nousee yhteisöistä -julkaisussa, että "inhimillinen kasvu tapahtuu hiljaisissa hetkissä. Kun emme kiirehdi tai ole liian peloissamme. Kun emme elä silkassa selviytymismoodissa." Tämä kuulostaa siltä, että haluan kysyä sinulta Severi Hämäri, että miten tärkeänä pidät suomalaisten järjestöjen ja yhdistysten roolia inhimillisen kasvun ja sivistymisen paikkojen tarjoamisessa?

Puhuja 2 [00:03:00]: Yhdistykset on äärimmäisen tärkeitä tässä. Järjestökenttä ja yhdistykset on ne paikka, jossa tapahtuu kansalaisyhteiskunnan demokraattisuus ja sivistävä toiminta. Meillä on valtion järjestämiä iloja ja toimintaa, mikä on äärimmäisen tärkeää. Samaan aikaan kansalaisten kyky vaikuttaa, oppia ja löytää vaikuttamisen tapoja ja osaamista mitä siihen tarvitaan, tapahtuu juuri yhteisöissä ja yhdistyksissä, koska niissä tehdään käytännön demokraattista työtä. Käytännön demokratia tapahtuu juuri näiden yhteisöjen kautta, jolloin osaamiset ja valmiudet, joita tarvitaan kokonaisu-demokratiassa, tulee yhdistystoiminnassa. Siksi ne ovat niin tärkeitä, ja siksi yhdistysten

tulee ymmärtää oma roolinsa. Yhdistysten ja järjestöjen pitää myös uusintaa järjestö- ja yhdistystoimintaa aktiivisesti ja kouluttaa sekä sivistää kansalaisia ympärillään, tarjoten malleja siihen, miten voidaan toimia demokraattisesti yhdessä.

Haastattelija 1 [00:04:26]: Miten hyvin me tähän uudistamisen rooliin järjestöissä ja yhdistyksissä osataan tällä hetkellä tarttua?

Puhuja 2 [00:04:33]: Samaan aikaan hirveän hyvin, että hieman haasteellisesti. Tiedetään, että tietyt järjestöt ovat aktiivisia, tekevät todella paljon ja löytävät uusia jäseniä ja elämää. Samaan aikaan meillä on valtavan iso osa yhdistyskentästä pienenevän jäsenmäärän, toiminnan ja resurssien keskellä. Suomalainen yhdistyskenttä on samaan aikaan vahvasti elävää ja toimivaa, mutta myös heikkenevää. Tässä on siis sekä haasteita, että voimavaroja todella paljon.

Haastattelija 1 [00:05:19]: Nämä ovat tosi kiinnostavia ajatuksia. Maailma tosiaan muuttuu ja samalla meidän ihmistenkin oma suhtautuminen tulevaisuuteen on muuttunut. Sehän on se vanha sanonta, että "kattellaan mitähän tulevaisuus tuo tullessaan", se on oikeastaan aika historiallinen, nythän puhutaan paljon tulevaisuuden tekemisestä. Pintaan nousee jatkuvasti näkemyksiä, että tulevaisuuteen voi nimenomaan vaikuttaa omilla teoilla ja sillä tavalla, että haluttu tulevaisuus ikään kuin saavutetaan. Tarja Ketola, miten järjestöjen pitäisi valmistautua tulevaisuuden kansalaisvaikuttamiseen?

Puhuja 1 [00:06:10]: Ensinnäkin täytyy pitää huolta siitä, että oma organisaatio uudistuu. Juuri nyt se on äärimmäisen tärkeää, koska jos ajatellaan ilmastonmuutosta ja luontokatoa, niin tieteellinen tieto sanoo, että 2020-luku on ratkaiseva vuosikymmen. Isojen ongelmien ratkaisussa kansalaisjärjestöillä on erittäin tärkeä rooli. Silloin mennään siihen, että uudistumiskyvyn täytyy olla herkkänä sille, mitä yhteiskunnassa tapahtuu ja määritellä oma perustehtävä niin, että se sopii kullekin järjestölle, koska järjestöt toimivat usein niukoilla resursseilla vapaaehtois pohjaisesti. Toki on palkattujakin, mutta ideaalihan on, että vapaaehtoisia saadaan mahdollisimman paljon mukaan. Silloin se, mikä on meidän järjestöllemme sopiva perustehtävä, joka antaa meille olemassaolon oikeutuksen tässä yhteiskunnassa. Mitä tarpeita juuri me tyydytämme ja vastaavatko nämä meidän vahvuuksiamme? Tämä on se oman organisaation tulevaisuustyön tärkein, eli perustehtävän määrittely. Sitten tietysti tulevaisuustaidot. Tänä päivänä asenne tulevaisuuteen on proaktiivinen, eli yhä useammat organisaatiot, yritykset, valtiohallinnon organisaatiot ja järjestöt tuovat esiin näkymiä paremmasta maailmasta. Silloin täytyy kehittää tulevaisuustaitoja ja järjestöissä myös kouluttaa, ja näinhän tehdäänkin. Ensinnäkin on ymmärrettävä se, että minkälainen maailma on. Se on systeeminen ja kompleksinen, mikä tarkoittaa sitä, että eletään maailmassa, jossa on monia erilaisia osasia, jotka vaikuttavat toisiinsa ja erilaisia vuorovaikutussuhteita. Sieltä voi nousta yllättäviäkin asioita. Tulevaisuudentutkimuksen puolelta tulee ajatus todellisuuden rakenteesta. Tietysti tarvitaan kriittistä ajattelua, koska me elämme totuuden jälkeisessä ajassa, eli valeuutisia... Täytyy pystyä arvioimaan, mikä tieto on hyvää ja oikeaa, kuka puhuu, minkälaisista taustaoletuksista? Täytyy pystyä myös luovaan ajatteluun. Tulevaisuustieto on näkemystietoa, sitä tuotetaan luovan ajattelun voimalla ja näkymiä parempaan maailmaan luodaan. Ennen kaikkea syvällinen ymmärrys tästä tilanteesta, missä ajassa me elämme, eli kestävyys ja kestävä kehityksen eri kriteerien järjestys. Sen muuttaminen, että talous on väline ja luonnon ekosysteemit ja ihmisten välisyys on ne luovuttamattomat asiat.

Haastattelija 1 [00:09:36]: Kiitos Tarja, siinä olikin aika pitkä lista, mitä kaikkea pitäisi olla hallussa. Toisaalta hyvät uutiset ovat samaan aikaan ne, että järjestöillä ja yhdistyksillä on mieletön määrä vahvuuksia. On olemassa paljon vahvuuksia, jotka auttavat tulevaisuuden kansalaisvaikuttajina toimimisessa. Tarja Ketola, mitkä järjestöjen valtteja oikein on?

Puhuja 2 [00:10:04]: Järjestöihin kertyy tietoa ja osaamista, ja se siellä paremmin säilyy, kuin löyhemmissä kansalaisverkostoissa. Usein isoilla järjestöillä on laaja yhteistyö- ja kontaktiverkosto sekä kotimaassa, että ulkomaille. Ollaan yhteiskunnallista ongelmista tietoisia ja saadaan hyviä käytäntöjä nopeasti myös kansainvälisten suhteiden kautta. Sitten yhteistyö yliopistoihin on erittäin tärkeää. Jos ajatellaan järjestöjen työtä maailman muuttajina, niin uusimpaan tutkittuun tietoon se on hyvä perustella. Myös viranomaisyhteistyö on erittäin tärkeää. Jos vertaa löyhempiin kansalaisryhmiin, niin järjestöissä on nimenomaan kykyä sitoa pitkiin ja vaativiin prosesseihin. Oma taustani on ympäristöjärjestöstä ja olen vuosikymmeniä seurannut läheltä, että mitä tarkoittaa, kun vaikutetaan lainsäädäntöön tai tehdään aloitteita esimerkiksi luonnonsuojelualueista. Aikoinaan, kun kansallisuustoimikuntaa lähdettiin kehittämään, niin saattoi mennä vuosikymmeniä, että aloitteesta toteutui joku. Nythän tilanne on kansallisuustoimikunnan osalta muuttunut, mutta jos ajatellaan lainsäädäntöä, niin ne ovat vuosikymmeniä kestäviä prosesseja, joissa täytyy jaksaa olla hereillä. Puhun nyt ympäristöjärjestön ääntä, koska se on minulle tutuin. Kaikista tärkeintä on tietysti, jos järjestöjä ajatellaan, saada vapaaehtoisia, ja palkatut myös, sitoutumaan vahvasti näihin ja luoda hyvää motivaatiota ja tekemisen paikkoja. Sehän tapahtuu demokraattisen johtamisen ja dialogisen viestinnän avulla.

Haastattelija 1 [00:12:14]: Tuossa on selvästi nyt hyvää viestiä siitä, että niitä etuja on tosi paljon. Omat vahvuudet täytyy vaan ottaa käyttöön tulevaisuuden vaikuttamistyössä. Onko näin?

Puhuja 2 [00:12:26]: Kyllä vain. Ja se, että mitä vahvemmin järjestö pystyy houkuttelemaan mukaansa monen alan asiantuntijoita. Monenlaista osaamista tarvitaan ja siinä on ytimessä se demokraattinen johtaminen ja viestinnän dialogisuus.

Haastattelija 1 [00:12:48]: Kiitos. Tulevaisuuteen on tosi olennaista vaikuttamisessa myös sivistys ja sivistyneet yhteisöt, joista Severi Hämäri aikaisemmin jo puhui. Severi, mitä ajattelet siitä, järjestöillä ja yhdistyksillä on ilman muuta olennainen rooli sivistyksen kehittämisessä, mutta mitä järjestöt oikein todellisuudessa voivat tehdä sivistyksen edistämiseksi?

Puhuja 1 [00:13:15]: Ensinnäkin järjestöthän tekevät jo varsin paljon sivistyksen edistämiseksi. Jos ajatellaan koko vapaata sivistystyötä, niin siitä iso osa on julkistalouden toteuttamaa, mutta valtavan iso osa on järjestöjen ja yhdistysten piirissä. On kansanopistoja, kansalaisopistoja ja opintokeskuksia, kuten esimerkiksi Sivis, jotka toteuttavat järjestösivistyksen ydintehtävää, joka on meillä Suomessa todella vahva. Jos katsotaan, mitä voitaisiin tehdä vielä lisää, mihin me voitaisiin mennä tässä tulevaisuudessa, niin demokratiataitojen ja dialogitaitojen kehittäminen on se, mitä tarvitaan. Dialogi on keskustelemaan demokratian ytimessä. Jotta me voimme ratkaista ongelmia ja sitoutua ongelmien ratkaisuihin, niin sen täytyy tapahtua keskustelun kautta, joka tuottaa kykyä ymmärtää toisia ja toisten näkökulmia ja tarpeita, mutta myös kykyä sitoutua niihin ratkaisuihin, joita sinne tulee. Eli juuri tietoon ja kompromissiin perustuviin ratkaisuihin, eli tietää missä kohtaa voidaan tehdä kompromisseja ja missä kohti täytyy mennä tiedon pohjalta siten, että tässä kohti ei voida ottaa kahden näkökulman välistä kompromissia. Eli tämä vaatii osaamista sen keskustelun käymiseen, kuulemiseen ja erilaisten tiedonlaatuisten ymmärtämiseen, jotta pystytään mennä kohti

sivistynyttä tulevaisuutta, jossa juuri näen Snellmanin puhumassa mielessä aikamme ongelmia, kyetään ratkaisemaan.

Haastattelija 1 [00:15:26]: Sanoitkin Severi Hämäri jo, että tätä tapahtuukin jo paljon ja järjestöt todellakin tekevät paljon hyvää sivistyksen edistämiseksi. Miten hyvin dialogisuus ja keskusteleminen tällä hetkellä sinun mielestäsi toteutuu?

Puhuja 1 [00:15:45]: Tässä kohti joudun ehkä olemaan kieli keskellä suuta, koska itse olen ollut aktiivisesti dialogisuutta tuomassa Suomeen. Yhdistyksenä kriittisen korkeakoulun yksi tehtävistä on tuoda keskustelua, luoda keskustelun paikkoja, ja se on jo meidän perustamisvuosistamme. Meidän tehtävämme on edistää ja innostaa ihmisiä dialogisuuteen, keskusteluun ja kohtaamiseen. Samaan aikaan se missä mennään, niin tarkkaa vastausta ei ole, mutta hyvin lupaavia merkkejä on se, että järjestöt ovat innostuneet dialogisuudesta. Opintokeskus Siviksen tarjoamia erätaukokeskusteluvetäjä-koulutuksia, niillä on valtava kysyntä. Dialogisuuteen on kiinnostusta ja sitä kohden mennään. Mutta missä kohti mennään dialogitaitojen omaksumisessa, niin täytyy sanoa, että työtä on varmasti. Me olemme tehneet työtä sen eteen, mutta olemme mielenkiintoisessa paikassa. Vastausta siihen, missä tarkalleen ottaen mennään, ei ole. Dialogisuutta ja keskustelemaa demokratiaa kohden ollaan kulkemassa ja on myös nähtävissä haasteita, jotka tulevat sitä vastaan. On kansainvälisiä kehitystrendejä, joita täytyy tarkkailla ja joihin täytyy reagoida. On erilaisia utopioita ja dystopioita, jotka tulee tunnistaa ja joiden suhteen täytyy toimia. On yhteiskunnallisia järjestyksiä, joissa keskusteleminen ei ole mahdollista, autoritäärisiä järjestelmiä. Ristipaineiden keskellä täytyy elää ja löytää keinoja lisätä dialogisuutta. Olemme mielenkiintoisessa ajassa ja paikassa. Haasteet ovat suuria ja myös mahdollisuudet ovat suuria. Toivon mukaan tartumme dialogisuuden mahdollisuuksiin.

Haastattelija 1 [00:18:17]: Tosi kiinnostava näkökulma ja onpa upeaa, että saadaan tässä nyt seurata sitä. Historiahan sen myöhemmin kertoo, että missä kohtaa tätä aikajanaa mahdoimmekaan nyt olla tämän keskusteleisuuden suhteen. Selvä. Sitten katsotaan vähän kauemmaksi eteenpäin tulevaisuuteen. Tarja Ketola, mitä järjestöt voivat tehdä vaikuttaakseen tulevaisuuteen?

Puhuja 2 [00:18:43]: Järjestöt toimivat nyt jo aktiivisesti. Järjestöjen pitäisi aktiivisuutta ja hereillä oloa ylläpitää vahvasti ja seurata erilaisia kehityskulkuja. Jokainen järjestö omasta toimialastaan tuo esille epäkohtia ja näkymiä paremmista vaihtoehdoista. Jos ajatellaan järjestökenttää, niin yhteistyö ja verkostoituminen on aina iso voima, koska tarvitaan monenlaisia taitoja. Jos tehdään jokin aloite, ja voidaan kertoa, että siinä on takana useita kansalaisjärjestöjä, jolloin kansalaisten joukko siellä takana jo kertoo asian merkittävydestä, kun sitä lähdetään viemään poliittiseen päätöksentekoon ja virkamiehille. Eli monipuolinen keinovalikoima. Jos ajatellaan, miten ison haasteen edessä ollaan, eli täytyy tapahtua muutoksia ihmisten elintavoissa, lainsäädännössä, erilaisissa muissa yhteiskunnallisissa rakenteissa ja vielä kolmannessa tasossa arvoissa ja maailmankuvissa. Tämä kokonaisuus on sellainen paletti, että varmasti erilaisilta järjestöiltä löytyy vahvaa osaamista vaikuttaa kaikkiin näihin. Kun järjestöt lyövät voimansa yhteen, niin silloin edetään toivottuun suuntaan nopeammin ja vahvemmin. Kyllä Suomessa me voimme sanoa, että elämme demokratiassa. Ja miten arvokas ja kallis tämä demokratia meille on. Ja juuri se, että pystytään voimaannuttamaan ihmisiä, että me voimme vaikuttaa toimimalla järjestöissä tai kansalaisryhmissä vielä enemmän. Se on ollut aina näin ja näen, että kyllä se tulevaisuudessakin on, se kansalaisjärjestöjen voima. Ja yhteinen keskustelu ja pyrkiminen kohti dialogia. Mitä

vahvemmin pystytään perustelemaan, niin uskon että dialogisuus etenee. Jos ajatellaan, että intressit näissä neuvotteluissa, joissa lakeja viedään eteenpäin, niin siellä on kaupalliset toimijat, maanomistajat, luonnonsuojelijat ja kaikki. Tämä on se pöytä, missä keskustellaan. Välillä lopputulos voi olla kompromissi, mutta se on se yhteinen keskustelu. En näe mitään muuta keinoa, kuin että se on ytimessä, että asioista täytyy keskustella avoimesti ja dialogisesti toisia kuunnellen.

Haastattelija 1 [00:21:55]: Tämä on tosi kannustavaa, ja mehän olemme suorastaan aallon harjalla, tai ainakin asian ytimessä, koska keskustelemme juuri tästä asiasta tällä hetkellä ja tässä podcastissa. Kiitos Suomen luonnonsuojelun säätiön pääsihteeri Tarja Ketola ja Kriittisen korkeakoulun puheenjohtaja ja puhetaidon opettaja Severi Hämäri. Sinä olet kuunnellut nyt *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastia, jossa tämän jakson aiheena oli sivistynyt yhteisö ja tulevaisuuden kansalaisvaikuttaminen. Jaksoja on muitakin ja niitä pääset kuuntelemaan ja katsomaan niiden esittelyt *sivisnyt.fi*-verkkosivustolta. Kiitos tästä kuuntelusta ja hei hei!

[Loppumusiikki 00:22:40] Tämä oli *Sivistys nousee yhteisöistä* -podcastin jakso. Podcastisarjan tuottaa Opintokeskus SIVIS.